

ОПИС

навчальної дисципліни «Соціокультурні виміри музичного мистецтва»
на 2019-2020 н.р.

Ступінь вищої освіти – **доктор філософії**

Галузь знань – **02 Культура і мистецтво**

Спеціальність – **025 Музичне мистецтво**

Освітня програма – **Музичне мистецтво**

1. Загальна характеристика дисципліни

Загальний обсяг дисципліни – **5 кредитів ЄКТС**

Статус дисципліни – **варіативна**

Навчально-науковий **Інститут музичного мистецтва**

Кафедра **методики музичного виховання та диригування**

Мова навчання – **українська**

Курс – **2**; семестр – **1**; вид підсумкового контролю – **залік**.

Викладач: канд. мистецтвознавства, доцент – **Матійчин І.М.**

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна, Вечірня	I	II	5 /150	0	0	0	0	0	0			

2. Зміст лекційного матеріалу

Тема 1. Природа музичного мистецтва

Музика як соціокультурний феномен. Структура сучасної музичної культури. Соціокультурна діяльність в галузі професійного музичного мистецтва. Культурний та соціальний аспекти поняття «соціокультурна діяльність». Соціокультурна сфера життя суспільства як підсистема його духовного життя. Музична діяльність як процес створення і виконання художньої продукції.

Тема 2. Соціокультурні фактори сучасного музичного мистецтва

Раціональне й ірраціональне як детермінанти сучасної музики. Вплив науково-технічних перетворень на музику. Соціокультурні особливості дегуманізації сучасного музичного мистецтва. Основні функції сучасного дозвілля (за працями Ж. Дюмазедьє). Комунікативний та конструктивний аспекти музичної творчості. Суб'єкти соціокультурної діяльності в музичному мистецтві. Людина як суб'єкт соціокультурної діяльності. Технологічні основи соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.

Тема 3. Особливості розвитку сучасної української музичної культури

Становлення соціокультурної діяльності в Україні. Вплив прийняття християнства на розвиток культури (зокрема музичної) Київської Русі. Культурно-просвітницькі товариства як фактор активізації музичного життя на теренах України (кін. XIX – початок XX ст.) Засади розвитку національної музичної культури до 1991 р. Прикмети українського музичного мистецтва періоду незалежності держави.

Тема 4. Соціокультурні аспекти музичної педагогіки

Організаційні форми музичної педагогіки. Соціальні і культурні детермінанти формування особистості. Педагогічні основи соціокультурних технологій. Структура музично-педагогічного процесу. Вчитель і учень як суб'єкти педагогічного процесу. Функції музиканта-педагога. Відповідальна залежність як принцип успішного функціонування музичного колективу. Роль сім'ї в особистому та фаховому становленні музиканта.

Тема 5. Соціокультурні аспекти феномену музичної мови

Музична мова в контексті знаково-мовної теорії. Природні властивості музичної мови. Системність музичної мови. Комунікативність музичної мови в культурі. Зумовленість та двосторонність знаків у музичному творі. Музичний твір як своєрідна модель універсуму. Сучасна музична мова у комунікативному контексті.

Тема 6. Музична мова як відображення соціокультурного коду епохи

Художня картина світу і стилістичні особливості музичної мови. Музична мова як знакова система «незображального» характеру. Універсум часу в музиці. Поєднання динаміки і статичності в музичному мистецтві. Музика в соціокультурному бутті. Стилїстика музичної мови. Семіосфера музичної комунікації.

Тема 7. Соціокультурні функції музичного мистецтва

Музична культура як узагальнено-художня, звукова картину побаченого, почутого, відчутого і пережитого. Музика як інструмент формування світовідчуття і світогляду особистості. Функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві. Експресивна, сигнально-комунікативна функції музичного мистецтва. Пізнавальна, сугестивна функції музики. Ціннісно-орієнтаційна та гедоністична функції. Інформаційно-просвітницька функція. Рекреативна функція. Культуротворча функція.

Тема 8. Семіотика музичного фестивалю як форма культури

Фестиваль як форма культури. Соціокультурні функції музичного фестивалю. Структура фестивалю: семантика, синтактика, прагматика. Характеристика музичної фестивально-конкурсної діяльності як прояву унікальної творчої соціокультурної і знаково-комунікативної системи. Міжкультурна комунікація учасників фестивального музичного проєкту. Організаційна специфіка міжнародних фестивалів. Музичний менеджмент – феномен сучасної української музичної дійсності.

3. Темі семінарських занять:

1. Соціокультурна діяльність в галузі професійного музичного мистецтва.
2. Становлення соціокультурної діяльності в Україні: історичний огляд.
3. Суб'єкти соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.
4. Технологічні основи соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.
5. Функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.
6. Музичний менеджмент – феномен сучасної української музичної дійсності.

4. Завдання для самостійної роботи

1. Розкрити особливості музики як соціокультурного явища, найбільш значущі та характерні соціокультурні фактори, які впливають на музичне мистецтво сучасності.
2. З'ясувати місце музики в сучасній музичній культурі.
3. Виявити вплив раціоналістичних, ірраціоналістичних тенденцій у творчій діяльності на сучасне музичне мистецтво.
4. Здійснити аналіз процесів розвитку музичного мистецтва під впливом технічного прогресу.
5. Розкрити характер і механізм дегуманізації як елітарних (у художньо-естетичному аспекті – з позиції автора), так і масових (у соціальному аспекті – з позиції споживача) форм сучасного музичного мистецтва.
6. Виокремити вплив глобалізаційних процесів на сучасну музичну культуру.
7. Увиразнити процес розвитку української музики як цілісного явища, виявити його національні особливості; систематизувати події української загальнодоступної музики на сучасному етапі.

8. Виокремити соціокультурний контекст музики як основи змісту музично-педагогічного процесу, соціальну мету музичної педагогіки.

9. Схарактеризувати структуру діяльності музиканта-педагога (за М. Каганом) – пізнавальна, ціннісно-організаційна, перетворювальна, комунікативна та функції музиканта-педагога (інформаційна, комунікативна, орієнтовна, розвивальна, конструктивна, дослідницька, артистична).

10. Виокремити функції соціокультурної діяльності в музичному мистецтві.

11. Виявити соціокультурні аспекти феномену музичної мови.

12. Означити музичний твір як своєрідну модель універсуму.

13. Розкрити сутність музичної мови як елементу комунікації в сучасній культурі.

14. Розкрити експресивну, сигнально-комунікативну, пізнавальну, сугестивну, ціннісно-орієнтаційну та гедоністичну функції музичного мистецтва.

15. Окреслити значущість музичного фестивалю як універсальної форми культуротворчого процесу.

16. Виокремити та охарактеризувати соціокультурні функції фестивалю: іманентну, інтеграційно-диференціюючу, просвітницьку, естетичну, релаксину та ін.

5. Форми поточного та підсумкового контролю

Оцінювання знань аспірантів відбувається згідно з видами навчальної роботи, які зобов'язаний виконати кожен аспірант:

- участь у семінарському занятті (доповідь на одне із питань плану заняття, доповнення до доповідей за іншими питаннями плану заняття, участь у дискусії за темою заняття);

- співбесіда з лектором (перевірка компетентностей аспіранта);

- залік.

Критерієм аналізу якості виконання завдань та його усне викладення є максимально влучна добірка наукової інформації з переведенням у форму суджень чи тверджень.

Співбесіда з лектором проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом. Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

6. Література

Основна :

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. СПб.: Университетская книга, 1999. 444 с.

2. Алексеев Э. Молодёжь и музыка сегодня. *Социальные функции искусства и его видов*. М.: ОГИ, 1980. С.210–248.

3. Алексеев-Яковлев А. Музыкальные фестивали. М.: Веха, 2006. 129 с.

4. Алемасова Н. Франдрайзинг как способ реализации стратегий и финансовых целей в сфере музыкальной индустрии. *Молодой ученый*. 2012. № 12. С. 167–171.

5. Арановский М. Синтаксическая структура мелодии. М.: Музыка, 1991. 320 с.

6. Аренд Х. Між минулим і майбутнім / пер. з англ. К.: Дух і Літера, 2002. 321[12] с.

7. Барабаш Г. Организация музыкальных праздников. М.: Знание, 2006. 212 с.

8. Белоблоцкий Н. Маркетинг музыкальных фестивалей. *Art-менеджер*. 2003. № 2. С. 20–25.

9. Бенифанд А. Праздники: сущность, история, современность. Красноярск: Изд-во Краснояр. ун-та, 1986. 140 с.

10. Бетехтин В. Современная концертная организация: формы деятельности и пути развития. *Справочник руководителя учреждения культуры*. 2003. № 6. С. 31–36.

11. Білий О. Національна держава, влада й усталення інфрамистецтва. *Contemporary art – Нові території*. К.: Eidos, 2006. С.118 – 148.

12. Вартанов А. Изменение функций художественной культуры под влиянием технического прогресса. *Социальные функции искусства и его видов*. М., 1980. С. 32–40.

13. Васильев К. Организация фестивалей. М.: Веха, 2007. 156 с.
14. Виткалов В. Українська культура: сторінки історії ХХ століття: монографія. Рівне: Вертекст, 2004. 640 с.
15. Войтковский С. Основы менеджмента и проектный менеджмент в искусстве. М.: Изд-во: НАМ - ИЗДАТ, 2000. 128 с.
16. Герасимова А. Музыка и духовное творчество. *Вопросы философии*. 1995. № 6. С. 87–98.
17. Глебов И. Ценность музыки. *De Musica*. № 5. С. 19.
18. Гопка О. Про інституціональну систему музичного мистецтва суспільства в аспекті проблеми матеріальної і духовної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2015. № 2. С. 125–130.
19. Горбенко С.С. Людина культури як цінність і мета виховання. *Концептуальні засади мистецької педагогіки у вищій школі* / Заг. ред. Т. В. Мартинюк, Н. В. Ігнатенко. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. С. 102 –116.
20. Дальхауз К. «Новая музыка» как историческая категория. *Музыкальная академия*. 1996. № 3–4. С. 22–26.
21. Дальхауз К. Музыкознание как социальная система. *Советская музыка*, 1988. № 3. С. 109–116.
22. Дальхауз К. О ценностях и истории в исследовании искусства. *Вопросы философии*. 1999. № 9. С. 14–17.
23. Ерасов Б. Социальная культурология. М.: Аспект-Пресс, 2000. Изд. 3-е. 592 с.
24. Загайкевич А. Українська електронна музика: практика дослідження. *Музика в інформаційному суспільстві: зб. наук. статей*. Вип. 76. Київ: Нац. муз. акад. ім. П. І. Чайковського, 2008. С. 39–62.
25. Зінкевич О. С. Дискусійні питання мультикультурних процесів. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Науковий журнал*. № 1. 2008. С.82 – 89
26. Ионин Л. Социология культуры. М.: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2004. 428 с.
27. Кармин А. Культурология. СПб.; Лань, 2003. 926 с.
28. Корнеева С. Музыкальный менеджмент: учеб.пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Музыкальный менеджмент». М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2006. 303 с.
29. Лосев А. Диалектика мифа. *Философия. Мифология. Культура*. М.: Политиздат, 1991. С. 21–185.
30. Лях В. В. Трансформації соціокультурної сфери в інформаційному суспільстві. *Культура в сучасних трансформаційних процесах*. К.: Аспект-Поліграф, 2011. С. 6–31.
31. Медушевский В. Какая наука нужна музыкальной культуре. *Советская музыка*. 1977. № 12. С. 78–84.
32. Медушевский В. О роли музыкознания в современной культуре. *Советская музыка*. 1982. № 5. С. 51–54.
33. Огієнко І. Українська культура. Київ: Наша культура і наука, 2002. 342 с.
34. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. посібник. К.: Знання України, 2004. 264 с.
35. Орлов Г. Структурная функция времени в музыке (исполнение и импровизация). *Вопросы теории и эстетики музыки*. Вип. 13. Л.: Музыка, 1974. С. 32–57.
36. Орлова Э. Введение в социальную и культурную антропологию. М.: МГИК, 1994. 214 с.
37. Пясковський І. Б. Музика в інформаційному суспільстві. *Музика в інформаційному суспільстві : зб. наук.статей*. Вип. 76. К.: Нац. муз. акад. ім. П. І. Чайковського, 2008. С. 6–16.
38. Ростовський О. Я. Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки: Навч. посібник. Ніжин: Вид-во НДПУ, 2003. 193 с.

39. Рудницька О. П. Світоглядна функція мистецтва. *Мистецтво та освіта*. 2001. №3. С. 10-13
40. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ: Друга ріка, 1993. 560 с.
41. Сохор А. Музыка – культура – музыкальная культура. *Советская музыка*. 1978. № 3. С. 83–86.
42. Сохор А. Музыка и общество. М.: Знание, 1972. 47 с.
43. Сохор А. Социология и музыкальная культура. М.: Советский композитор, 1975. 202 с.
44. Українська музична культура: від джерел до сьогодення: монографія / Упоряд. О. Сердюк, О. Уманець, Т. Слюсаренко. Х.: Основа, 2002. 400 с.
45. Філіпчук Н. Професійні функції майбутнього музиканта-педагога. *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*: зб. матеріалів XI Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької. Київ, 2016. С. 255–258.
46. Хейзинга Й. Homo Ludens. М.: Изд. группа «Прогресс-академия», 1992. 464 с.
47. Чередниченко Т. Музыка в истории культуры. Долгопрудный: Аллегро-пресс, 1994. 430 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

48. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Київ: МАУП, 2002. 256 с.
Режим доступу : http://chitalka.info/gp_07/gp_07index.htm
49. Воробьева И. Образовательные технологии в социально-культурной деятельности. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/287806/>
50. Герасимова И. Музыкальное понимание. [URL]: <http://www.philosophy.ru/iphras/library/evoluti.html#110>
51. Дорош Т. Музична освіта як важлива складова культурної політики. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2011_1_48
52. Кремень В.Г. Людина і світ (Матеріальна та духовна культура). Режим доступу: [http://www.djerelo.com/philosophy/84-liuduna-i-svit-kremen/...](http://www.djerelo.com/philosophy/84-liuduna-i-svit-kremen/)
53. Олексюк О., Ткач М. Форми і методи організації музично-педагогічного процесу у вищій школі. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/19667481.pdf>
54. Секретова Л. Технологические основы социально-культурной деятельности. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/3048353/page:4/>